

PROGOVORI O PREGOVORIMA

Beogradska otvorena škola

97/2023

Bilten o procesu pregovora
o pristupanju Srbije Evropskoj uniji

Izvor: freepik

Slepe mrlje Evropske unije

TRAMPIMO VLADAVINU PRAVA ZA STABILNOST

TEMA BROJA STR. 4–7

Izvor: pixabay

MIŠLJENJE STR. 8–9
Mediji o procesu pridruživanja
TA ZAHTEVNA EVROPA

Izvor: freepik

AKTUELNO STR. 16–17
Evropska unija i Istanbulská konvencia
(NE)USPEŠNA BORBA PROTIV RODNO
ZASNOVANOG NASILJA

Izvor: BOŠ

PREDSTAVLJAMO STR. 18–19
Zajednički proces integracije
SARADNJOM KA
PROMENAMA

CIVILNO DRUŠTVO ZA
UNAPREĐENJE PRISTUPANJA
SRBIJE EVROPSKOJ UNIJI

Švedska
Sverige

3 | **REČ, DVE UREDNIKA**

4 | **TEMA BROJA**
Slepe mrlje Evropske unije
TRAMPIMO VLADAVINU PRAVA ZA STABILNOST

8 | **MIŠLJENJE**
Mediji o procesu pridruživanja
TA ZAHTEVNA EVROPA

10 | **U FOKUSU**
Erazmus+ programi
MOBILNOŠĆU DO ZAJEDNIŠTVA I SOLIDARNOSTI

13 | **KOLUMN**
(O)čuvanje medijskih sloboda u Srbiji
BORBA KOJU MORAMO DA VODIMO

16 | **AKTUELNO**
Evropska unija i Istanbulска конвенција
(NE)USPEŠNA BORBA PROTIV RODNO ZASNOVANOG NASILJA

18 | **PREDSTAVLJAMO**
Zajednički proces integracije
SARADNJOM KA PROMENAMA

PRIJAVITE SE OVDE DA REDOVNO DOBIJATE MESEČNI BILTEN O PROCESU PREGOVORA SRBIJE SA EU

IMPRESUM

Izdavač: Beogradska otvorena škola (BOŠ)
Bulevar oslobođenja 177, 11000 Beograd, Srbija
www.bos.rs

Urednici: Jelena Jorgačević, Branislav Cvetković, Miljana Jovanović

Autori: Tamara Arsić, Miljana Jovanović, Tijana Obradović, Anja Mrkobrada, Mina Kuzminac

Lektura i korektura: Marijana Milošević

Dizajn i prelom: Damir Matić

Ova publikacija je nastala u okviru projekta „Civilno društvo za unapređenje pristupanja Srbije Evropskoj uniji“ koji Beogradska otvorena škola realizuje uz podršku Švedske. Stavovi i mišljenja autora izneti u ovoj publikaciji ne predstavljaju nužno i mišljenje Beogradske otvorene škole i donatora.

Zaključno sa julom 2023. godine završava se sedmogodišnji program „Civilno društvo za unapređene pristupanja Srbije Evropskoj uniji“ (CS4EU), koji je Beogradska otvorena škola (BOŠ) sprovodila uz podršku Ambasade Švedske u Beogradu.

Početak implementacije Programa vremenski se preklopio sa otpočinjanjem pristupnog procesa Srbije Evropskoj uniji i otvaranjem prvih poglavlja. Nakon više od šest punih godina Srbija je otvorila 22 od 35 pregovaračkih poglavlja, promenila metodologiju pristupnih pregovora i strukturu pregovaračkog tima.

Aktivnostima u okviru portala Progovori o pregovorima, vestima, analitičkim tekstovima, intervjuima i istoimenim biltenom, te podrškom istraživačkim i medijima koji izveštavaju o procesu pristupanja Srbije Evropskoj uniji i podrškom organizacijama civilnog društva da učestvuju u reformskom procesu i procesu donošenja odluka, Program je davao snažan impuls integraciji i isticao značaj glavnog spoljнополитичког циља и стратешког определjenja Републике Србије – чланство у Европској унији.

Međutim, završetak Programa ne znači za Beogradsku otvorenu školu i prestanak aktivnosti za unapređenja procesa pristupanja Srbije Evropskoj uniji. Tokom prethodnih meseci snimali smo **podkast** Progovori o pregovorima i time povećali raznovrsnost sadržaja na istoimenom portalu. Nove epizode možete slušati na **Spotify-u** i **Deezer-u**.

Bilten pred Vama sadrži šest tekstova inspirisanih nedavno završenom studijskom posetom Briselu, koja je ujedno činila i završnu aktivnost na CS4EU programu. Tokom studijske posete 21 predstavnik i predstavnica organizacija civilnog društva i medija sastali su se sa zvaničnicima i zvaničnicama Evropske unije, zaduženim za praćenje pristupanja Srbije Evropskoj uniji, i sa njima u razgovarali o značajnijim temama, od političkih pitanja, neuvodenje sankcija Rusiji i odnosu Beograda i Prištine, preko medijskih sloboda i izveštavanju o procesu pristupanja Srbije, do osnovnih građanskih prava i sloboda.

Razgovori u Savetu Evropske unije, Evropskom parlamentu, Evropskoj službi za spoljne poslove, Komitetu regionala Evropske unije, Evropskom socioekonomskom komitetu, te u sedištu Evropske federacije novinara i organizacije *Amnesty International* poslužili su našim autorkama kao inspiracija za autorske tekstove u novom, 97. broju biltena „Progovori o pregovorima“.

Prethodnim brojevima Biltena možete pristupiti na sledećem **[LINKU](#)**.

Slepe mrlje Evropske unije

TRAMPIMO VLADAVINU PRAVA ZA STABILNOST

Političke tenzije i podela društva u Srbiji su ozbiljno narasli, a osim sporadičnog oglašavanja pojedinih parlamentaraca, skoro potpuno izostaje reakcija i Evropskog parlamenta i njegovih zvaničnika. Srpski zvaničnici se nasilnom retorikom obračunavaju sa građanima, medijima, opozicijom i svim neistomišljenicima, jasno pokazujući ko je generator nasilja, dok institucije Evropske unije nemo, u blagom neodobravanju, odmahuju glavama. Kažu – pitanje unutrašnje politike. Zašto žmure?

Poruke poslate srpskim vlastima iz Evropskog parlamenta – Izveštaj o napretku usvojen je 10. maja 2023 – ali i drugih EU institucija, nisu revolucionarne ni inovativne, niti predstavljaju nešto što dosad nismo čuli i (pre)više puta u dugom i troumom procesu pristupanja Srbije EU. Podeljena u šest oblasti, Rezolucija manje „pozdravlja”, a više „izražava žaljenje” o različitim političkim pitanjima i potezima srpskih vlasti.

Udaljavanje od integracija

Tema posvećenosti Srbije EU integracijama počinje u pozitivnom tonu – Parlament pozdravlja strateško usmerenje Srbije da postane članica EU. I tu se, manje-više, sve pozitivno završava. Istiće se da će dinamiku pristupnog procesa odrediti napredak u oblastima vladavine prava, demokratskih institucija i odnosa sa Kosovom*, ali i jedno od ključnih očekivanja predstavlja i usklađivanje sa zajedničkom i bezbednosnom politikom EU.

Najveću zabrinutost – nimalo iznenađujuće – izaziva odnos i bliskost Srbije i Rusije, odnosno neusklađivanje s restriktivnim merama koje je EU uvela Rusiji, ali i proruski potezi vlasti, poput potpisivanja Plana konsultacija Rusije i Srbije za period 2023–2024. i imenovanja Aleksandra Vulina, poznatog po anti-EU retorici, za direktora Bezbodnosno-informativne agencije, koji doprinose autoritarnim i antidemokratskim praksama. Osim toga, kritikuje se saradnja sa iranskim autoritarnim režimom koji krši ljudska prava i guši masovne proteste građana u Iranu.

U Rezoluciji se ukazuje i na značajno nižu podršku javnosti Srbije članstvu u EU, u poređenju sa ostalim zemljama regije, a na osnovu rezultata anketa koji pokazuju da je većina

građana Srbije protiv pristupanja Evropskoj uniji. Na ovom tragu i u vezi s tim, izražava se i žaljenje zbog širenja anti-EU retorike i podrške Rusiji u medijima, a naročito u onim koji se finansiraju iz javnih sredstava i često prenose izjave nosioca javnih funkcija koji idu u prilog pomenutoj retorici.

Skupština – mesto za obračun

U oblasti koja se dotiče demokratije i vladavine prava, opet je tu pozdravljanje adekvatnog upravljanja migracijama. A onda, uz prepoznavanje određenih koraka koje Srbija jeste preuzela po pitanju jačanja nezavisnosti pravosuđa, Evropski parlament kritikuje smenjivanje tužiteljki koje su pokrenule istragu korupcije u slučaju Elektroprivrede Srbije, kao i neadekvatno rasvetljavanje slučaja Savamale.

U oblasti socio-ekonomskog razvoja, Evropskom parlamentu se ne dopadaju ulaganja Kine i Rusije u Srbiji, naročito zbog političkog, ekonomskog i uticaja na životnu sredinu, kao ni netransparentne javne nabavke u vezi s tim ulaganjima.

U Rezoluciji je bilo reči i o lošim izbornim uslovima među kojima su: pristrasno medijsko izveštavanje, pritisci na birače i zloupotreba javnih funkcija. Takođe, govori se i o skupštinskim raspravama – koje potpisnicu ovih redova više podsećaju na niskobudžetne rijalitije – u kojima se koristi zapaljiv jezik u cilju diskreditovanja opozicije, nezavisnih medija i civilnog društva.

Lista kršenja prava

Osnovne slobode i ljudska prava u Srbiji, prema Rezoluciji Parlamenta, nisu dovoljno zaštićeni, te se sprske vlasti

* Ovaj natpis ne prejudicira status Kosova i u skladu je s Rezolucijom 1244 i mišljenjem MSP-a o kosovskoj deklaraciji o nezavisnosti.

Izvor: freepik

pozivaju da adekvatno primenjuju zakonodavni okvir i dodatno rade na zaštitu ljudskih prava, naročito kada su u pitanju ranjive grupe. U kategoriju ranjivih grupa svrstavaju i žene, bez jasnog ukazivanja na činjenicu da je od početka godine do objavljivanja ove rezolucije ubijeno 18 žena u partnerskom i porodičnom nasilju.

Parlamentarci se osvrću i ukazuju na ugrožavanje bezbednosti novinara, napade na medije, ali i dobro zapažaju da je REM dodelio nacionalnu frekvenciju kanalima koji imaju istoriju kršenja novinarskih standarda po osnovu govora mržnje i obmanjivanja javnosti. Ali pohvaljuju povlačenje nacrta zakona o unutrašnjim poslovima – što se kaže „sam pau, sam se ubio”.

O Kosovu* ništa novo

U svetu tenzija koje u poslednjih nekoliko meseci tijaju na teritoriji Kosova i Metohije (a koje su se značajno intenzivirale u poslednjih mesec dana), Evropski parlament nije imao mnogo toga da „pozdravi” u oblasti pomirenja i izgradnje dobrosudskih odnosa, već da naglasi da je normalizacija odnosa prioritet i pozove vlade Srbije i Kosova* da se uzdržavaju od bilo kakvih akcija koje mogu narušiti poverenje između strana. Da li je kasno za to, drugo je pitanje.

Tu je još, već tradicionalno, pominjanje ratnih zločina, Srebrenice, apel Srbiji da ne blokira članstvo Kosova* u međunarodnim institucijama, i prekor zbog bojkota aprilskih lokalnih izbora na severu Kosova*, te isticanje sličnih regionalnih i drugih izazova.

U oblasti socio-ekonomskog razvoja, Evropskom parlamentu se ne dopadaju ulaganja Kine i Rusije u Srbiji, naročito zbog političkog, ekonomskog i uticaja na životnu sredinu, kao ni netransparentne javne nabavke u vezi s tim ulaganjima. Izražavaju zabiljnost zbog iskorišćavanja nižih socijalnih i standarda zaštite životne sredine i rastuću zavisnost od kineskih tehnologija i ulaganja, a i podsećaju da je EU najvažniji trgovinski partner Srbije.

Poslednja, ne i manje važna oblast koju Parlament prepoznaje je energija, životna sredina, održivi razvoj i povezanost. Glavna zapažanja odnose se na najavu Vlade Srbije da će ove oblasti staviti u sam vrh prioriteta, podstiče se donošenje Integriranog nacionalnog energetskog i klimatskog plana (u javnu raspravu mogu da se uključe i građani), pozdravlja se izgradnja gasnog interkonektora između Srbije i Bugarske, i drugo. Ipak, izražava se i žaljenje zbog nerazdvajanja operatera gasovoda i kršenja vladavine prava, korupcije i nedostatka zakonodavnog okvira u oblasti životne sredine, ali i zagađenja vazduha.

Kritika, pa šta

Dakle, Evropski parlament, a verovatno i ostale institucije Evropske unije, jesu svesne da je situacija u Srbiji loša, a neobavezujuća priroda ovog dokumenta ga je, bar u našem slučaju, svela na možda tek nešto više od „mrtvog slova na papiru“ koje vlasti u Srbiji nešto i ne pogarda.

Evropski parlament, a verovatno i ostale institucije Evropske unije, jesu svesne da je situacija u Srbiji loša, a neobavezujuća priroda ovog dokumenta ga je, bar u našem slučaju, svela na možda tek nešto više od „mrtvog slova na papiru“, koje vlasti u Srbiji nešto i ne pogarda.

Niko ne spori da ovaj, ali i drugi slični izveštaji, zaista ukazuju na ključne probleme i prepreke ne samo u procesu pristupanja Srbije EU već i u funkcionisanju demokratije, i prepoznaju da je ovo možda i najgora situacija od ulaska Srbije u proces pristupanja, ali odsustvo mehanizama i hrabrosti EU da se jasno odredi prema potezima i odsustvu volje srpskih vlasti, daje im priliku da manipulišu narativima i procesima.

EU – tri mudra majmuna

Srbija se nalazi u političkoj krizi. Svi izazovi koje evropske institucije prepoznaju, i na njih se vrlo mlako referišu, predstavljaju rezultat duboko ukorenjenih problema.

U Beogradu su se 3. i 4. maja dogodile nezamislive tragedije, koje su izbacile na površinu mnoga pitanja od društvenog značaja – kult nasilja, institucionalnu slabost, medijske manipulacije, neregulisano naoružanje, pogrešne vrednosti i još pogrešnije pristupe, loše obrazovanje, ali i druga pitanja čije rešavanje zahteva suštinsku promenu sistema. Podstaknuti ovim dešavanjima, svake nedelje u prethodna dva meseca, desetine hiljada građana izlazi na ulice srpskih gradova zahtevajući promene. Iako su zahtevi i prepoznati problemi izneseni na ovim protestima u velikoj meri u saglasju s nalazima izveštaja evropskih institucija, pa tako i gorepomenute Rezolucije, i ukazuju na eklatantna kršenja vladavine prava, nepoštovanje demokratskih principa i urušavanje bilo kakve prilike za dijalog od strane vlasti, slike hiljada i hiljada ljudi na ulicama Beograda izgleda da nisu stigle do Brisela ili Strazbura.

Osim sporadičnog oglašavanja pojedinih parlamentaraca, skoro u potpunosti je izostala reakcija i Evropskog parlamenta i njegovih zvaničnika, dok su političke tenzije i podela društva u Srbiji uhvatile ozbiljan zamah. Srpski zvaničnici se nasilnom retorikom razračunavaju sa građanima, medijima, opozicijom i svim neistomišljenicima, jasno pokazujući ko je generator

nasilja, dok institucije Evropske unije nemo, u blagom neodobravanju, odmahuju glavama. Kažu – pitanje unutrašnje politike. Kažu – kao da nikad nisu pogledali makar jednu skupštinsku raspravu – da „pozdravljaju višestranje“ u Skupštini.

Dva su razloga za ovakvo žmurenje EU prema „unutrašnjim“ pitanjima koja, stavljena u perspektivu, i nisu baš toliko unutrašnja – neuvođenje sankcija Rusiji i Kosovo*.

Kada je uvođenje sankcija Rusiji u pitanju, Srbija aktivno oduleva apelima da se usaglasi s potezima EU, pod parolom energetske zavisnosti od Rusije (što nije netačno), ali i dugoročnog bratimljenja. S jedne strane, teče proces povezivanja na gasnu vezu s Bugarskom kako bi se Srbija oslobođila zavisnosti od ruskog gasa, a s druge, i javna i tajna saradnja s Rusijom je na visokom nivou. I kao što je Parlament primetio, manipuliše se EU, anti-EU i proruskim narativom po potrebi.

Politika Srbije nastavlja da bude „na dve stolice“, a pozicija je pat. Drugu vlast nemamo, a nemamo ni izborne i druge uslove da je dobijemo. Ni EU nema drugog partnera u Srbiji koji može da doneše nepopularne odluke i doprinese rešavanju pomenutih „spoljnih“ problema, pa je izrazito tolerantna, strpljiva, pomirljiva i spremna da žrtvuje vladavinu prava zarad stabilnosti.

Iako bar komunicirano ka javnosti, EU više i ne traži od Srbije uvođenje sankcija Rusiji u meri u kojoj je inicijalno ta poruka slata iz Brisela, jer je pobednik među problemima – situacija na severu Kosova* i potpuna propast svih dosad postignutih (i nategnutih) dogovora i sporazuma u odnosu Beograda i Prištine.

Situacija na Kosovu* je već neko vreme zategnuta, ali se u poslednjih nekoliko nedelja značajno pogoršala. Otkad su novi predsednici opština na severu Kosova*, izabrani na izborima

---

Dva su razloga za ovakvo žmurenje EU prema „unutrašnjim“ pitanjima koja, stavljena u perspektivu, i nisu baš toliko unutrašnja – neuvođenje sankcija Rusiji i Kosovo*.

---

koje su Srbi bojkotovali, ušli u zgrade opština, etnički incidenti se ne smiruju. Nasilje i međusobna hapšenja na severu Kosova*, zapaljiva retorika i jasna demonstracija odsustva volje za dijalogom u Beogradu i Prištini postali su svakodnevica. Fokus EU je na rešavanju gorućeg, kosovskog pitanja, jer preti da utiče na stabilnost čitavog regiona, iako strategija rešavanja

nije sasvim jasna, osim malo pretnji i pozivanja na, kako vole da kažu, „deeskalaciju”.

Politika Srbije nastavlja da bude „na dve stolice”, a pozicija je pat. Drugu vlast nemamo, a nemamo ni izborne i druge uslove da je dobijemo. Ni EU nema drugog partnera u Srbiji koji može da donese nepopularne odluke i doprinese rešavanju pomenutih „spoljnih” problema, pa je izrazito tolerantna, strpljiva, pomirljiva i spremna da žrtvuje vladavinu prava zarad stabilnosti.

Iako se neretko mogu čuti optužbe na račun EU sa govornica za kojima se nalazi srpski zvaničnici, izostaje jasna reakcija EU, štaviše, održavaju se, naizgled, vrlo bliski odnosi sa srpskim vlastima.

Možda je tajna u odsustvu sujete, a možda u nadi da će se trenutna vlast, ipak dozvati i posvetiti „evropskom putu”, kojim se sad krećemo – unazad.

Dokle tako? Pa verovatno do sledećeg – „izražavamo žaljenje i zabrinutost”.

Tamara Arsić
Beogradska otvorena škola

O EVROPSKOM PARLAMENTU

U srcu Evropske unije (EU), u gradovima Briselu i Strazburu, nalazi se politička institucija koja okuplja predstavnike sa celog kontinenta. Evropski parlament, zakonodavno telo EU, nije samo simbol jedinstva i saradnje među državama članicama već i ključni glas građana koji odjekuje širom kontinenta.

Sa svojim impozantnim zgradama i živahnim političkim debatama, Evropski parlament predstavlja epicentar demokratije na evropskom tlu. Okuplja 705 predstavnika iz 27 država članica, izabranih neposrednim glasanjem građana, sa zadatkom da donosi zakone, raspravlja o pitanjima od presudnog značaja za Evropu i zastupa interes građana.

Međutim, parlamentarna bina nije samo domaćin plenarnih sednica i usvajanja zakona. Evropski parlament je, takođe, mesto za debate o temama koje oblikuju budućnost EU, ali i Europe. Debate o klimatskim promenama, migracijama, bezbednosti, ekonomiji i mnogim drugim pitanjima pokazuju da poslanici nastoje da pronađu najbolja rešenja za izazove sa kojima se suočava EU.

Dok se bavi širokim spektrom pitanja i donosi odluke koje utiču na milione ljudi, Evropski parlament takođe ima ulogu u odnosima s državama koje još nisu članice EU. Otuda ima značajnu ulogu i u procesu pristupanja država kandidata – pruža mogućnost za dijalog, saradnju i podršku, podstiče prevazilaženje ključnih prepreka, prati napredak u sprovođenju reformi i ispunjavanje kriterijuma za članstvo, pruža tehničku podršku u jačanju institucionalnih kapaciteta i promociji dijaloga i demokratije u društvu.

Jedan od alata za ovakav vid saradnje i praćenja procesa pristupanja država kandidata predstavljaju izveštaji o napretku, poznati kao rezolucije Evropskog parlamenta.

Mediji o procesu pridruživanja **TA ZAHTEVNA EVROPA**

U Srbiji je dominantan negativan narativ o Uniji. Najzastupljeniji je onaj koji se odnosi na neefikasno delovanje Evropske unije u vezi sa situacijom na prostoru Kosova*, zatim o težnjama Evrope da ugrozi ili prekine prijateljstvo Srbije s Rusijom. U tim tekstovima, Unija je takođe i neko ko traži, uslovjava, oduzima, a odnos Srbije i Evropske unije nije partnerski već zavisan.

Proces pridruživanja Srbije Evropskoj uniji predstavlja jednu od najčešćih tema u medijima. S obzirom na dužinu trajanja pristupnog procesa i njegovu povezanost sa svim političkim i društvenim procesima u zemlji, to nije neočekivano. Mediji igraju važnu ulogu u informisanju građana utičući na građenje i oblikovanje njihovih stavova. Izazove, prepreke, napredak, postignuća, rezultate i njihovo odsustvo – sve ovo mediji predstavljaju građankama i građanima dajući im, u idealnom slučaju, pravovremene, proverene informacije koje će doprineti njihovom vrednosnom opredeljenju. Dugo trajanje procesa nesumnjivo ide naruku svima koji ne žele da vide Srbiju kao članicu Evropske unije, što uzročno-posledično utiče i na trend opadanja podrške članstvu

---

Strateška opredeljenost Srbije za članstvo u Uniji glavni je pozitivni narativ koji je bio prisutan u medijima, uz objašnjenje da je evropsko okruženje najprirodnije okruženje za Srbiju, preciznije – okruženje kome Srbija pripada.

---

kod građana i građanki. Iako su izazovi brojni, svedoci smo da različiti mediji na izazove različito odgovaraju.

Objektivnost je ključna karakteristika koju mediji treba da poseduju ne bi li pružili proverene informacije o koracima,

Izvor: [pixabay](#)

pregovorima i rezultatima u procesu pridruživanja. Međutim, u praksi se često može primetiti prisustvo ličnih stavova i političkih uticaja u izveštavanju. Građani treba da budu upoznati sa svim aspektima ovog procesa kako bi mogli donositi odluke zasnovane na proverenim informacijama i razumeti sve koristi od pridruživanja Uniji. Značaj integracije treba približiti građanima, ukazati im na njegovu važnost za kvalitet svakodnevnog života. Zatim, mediji bi trebalo da budu transparentni u vezi sa izvorom informacija, kao i da proveravaju verodostojnost informacija pre nego što ih prenesu građanima i trebalo bi da budu odgovorni za kvalitet svog izveštavanja i (ne)poštovanje novinarskih, etičkih kodeksa.

Negativni narativi

Prema Istraživanju Biroa za društvena istraživanja (BIROD) o medijskim narativima o Evropskoj uniji u Srbiji i Crnoj Gori iz 2022. godine, dominantan je negativan narativ o Uniji.

Osim prisutnih oprečnih narativa, često mediji izveštavaju jezikom koji je birokratski, nerazumljiv i terminološki neprilagođen, što dodatno utiče na otklon od teme već nedovoljno bliske građanima.

Najzastupljeniji negativni narativ je onaj koji se odnosi na neefikasno delovanje Evropske unije u vezi sa situacijom na prostoru Kosova*. Osim toga, važno je i dominantno medijsko plasiranje narativa o težnjama Evrope da ugrozi ili prekine prijateljstvo Srbije s Rusijom, a razlog leži upravo u odbijanju da se uvedu sankcije Rusiji. Unija je takođe i neko ko zahteva, traži, uslovjava, oduzima, a odnos Srbije i Evropske unije nije partnerski već zavisан. Izveštaj beleži i plasiranje narativa koji

govore o nedovoljnoj homogenosti Evropske unije, nedovoljnom razumevanju za napredak Srbije u reformskom procesu i nemoći Unije da sproveđe svoje odluke u delo.

Pripadanje Evropi

Osim dominantnog negativnog narativa, u Istraživanju su navedeni i pozitivni narativi, premda malobrojni. Strateška opredeljenost Srbije za članstvo u Uniji glavni je pozitivni narativ koji je bio prisutan u medijima, uz objašnjenje da je evropsko okruženje najprirodnije okruženje za Srbiju, preciznije – okruženje kome Srbija pripada. Istiće se da na pripadanje Evropi utiču ekonomski, kulturni i geografski faktori, koji doprinose da se Srbija strateški okrene Evropskoj uniji. Manje zastupljeni medijski pozitivni narativi u vezi sa Evropskom unijom tiču se iskazivanja podrške procesu, konkretnе finansijske pomoći koju Unija obezbeđuje Srbiji, uticaj Otvorenog Balkana, uloge Unije kao najvećeg ekonomskog partnera Srbije, tvrdnje da je vrednosno i politički Srbija bliža Zapadu nego Rusiji i Kini itd.

Osim prisutnih oprečnih narativa, često mediji izveštavaju jezikom koji je birokratski, nerazumljiv i terminološki neprilagođen, što dodatno utiče na otklon od teme već nedovoljno bliske građanima. Mediji nesumnjivo igraju ključnu ulogu u informisanju građana o procesu pridruživanja Srbije Evropskoj uniji. Uzimajući u obzir značaj ovog strateškog, spoljopolitičkog cilja Srbije, makar on bio samo deklarativan, važno je o njemu izveštavati slobodno, nepristrasno i istinito.

Miljana Jovanović
Beogradska otvorena škola

Erazmus+ programi

MOBILNOŠĆU DO ZAJEDNIŠTVA I SOLIDARNOSTI

Pred Evropom 21. veka stoje mnogobrojni politički, ekonomski, kao i društveni izazovi. Ipak, jedan od načina održavanja evropskog duha jeste jačanje svesti o zajedničkom identitetu, naročito u populaciji mладих. Koje mere i inicijative Evropske unije stoje mладимa na raspolaganju i koliko su one značajne za budućnost kontinenta?

Pojam identiteta je vrlo kompleksan društveni koncept kroz koji se prepliću višestruke dimenzije – psihološke, političke, kulturne, ekonomske, pravne i dr. Kada se govori o identitetu, u obzir treba uzeti dinamiku društvene stvarnosti, kontekst njegovog nastajanja i kontekst u kojem traje.

Kao posledica Prvog svetskog rata, u nastojanju da se izgradi bolji svet na ruševinama pomalja se ideja panevropizma, te i jedinstvenog evropskog identiteta koji bi, ističući sličnosti stanovnika ovog kontinenta, pozivao na ujedinjenje, ostavljujući nacionalističke tendencije kao seme razdora iza sebe. Iako je prvobitno ideja panevropske unije prevashodno uključivala zemlje centralno-zapadne Evrope – protestantsko-katoličke etike – ona se s vremenom širi i na zemlje jugoistočne Evrope, time postavljajući pred sebe izazov za nalaženja zajedničkog jezika s društvima različitog kulturnog, ekonomskog i političkog nasleđa.

Promovisanjem univerzalnih vrednosti poput vladavine prava, ljudskih prava i demokratije, Evropska unija nastoji da zemaljama članicama obezbedi političko-ekonomski prostor za inkluzivnije, participativnije i slobodnije manevrisanje u javnom životu. Ipak, čini se da se koncept evropskog identiteta uglavnom pomalja kao reakcija na nepovoljna dešavanja – ekonomske krize, legalne izazove u procesu pristupanja zemalja Evropskoj uniji, Bregzita itd.

Glas (mladih) Evropljana i Evropljanki

Zanimljivo je da, prema podacima najnovije Eurobarometer ankete, stanovnici Evropske unije više veruju institucijama Evropske unije nego institucijama svojih nacionalnih država. Osim toga, već nekoliko godina uzastopce prisutan je i stabilan trend kada je reč o verovanju u svetu budućnost EU. Pored toga, prema publikaciji *Future of Europe 2021* 81%

ispitanih je zadovoljno što živi u EU (šest od deset Evropljana i Evropljanki smatra da je članstvo njihove zemlje u EU dobra odluka), većina smatra da je EU mesto stabilnosti u nestabilnom svetu, dok se nešto više od dve trećine ispitanih (67%) slaže da EU nudi perspektivnu budućnost mlađim Evropljanima i Evropljankama. Takođe, bitno je istaći da su u proseku mlađi ispitanici i ispitanice naklonjeniji Evropskoj uniji od starijih, kao i da 83% ispitanika/ca ističe vrednost solidarnosti kao ključne u budućem radu evropskih institucija, nasuprot individualističkim vrednostima.

Bitno je istaći da su u proseku mlađi ispitanici i ispitanice naklonjeniji Evropskoj uniji od starijih, kao i da 83% ispitanika/ca ističe vrednost solidarnosti kao ključne u budućem radu evropskih institucija, nasuprot individualističkim vrednostima.

Uzimajući sve ovo u obzir, stiče se utisak da je evropski identitet kao način sagledavanja jedinstvenog, slobodnog i kolektivističkog identiteta vrlo primamljiv, naročito mlađima, generacijama koje, odrastajući u svetu digitalizacije i globalizacije, veličaju vrednosti slobode, jednakosti i ljudskih prava.

Put do evropskog identiteta

Zvanični izveštaj „Mladi i demokratija u Evropskoj godini mlađih“ ukazuje na izuzetan značaj koji mlađi pridaju temama: mentalnog zdravlja, zaštite životne sredine, slobode kretanja i borbe protiv siromaštva i nejednakosti. Takođe, glavno očekivanje koje su mlađi postavili tokom 2022. (evropske godine mlađih) bilo je veće prepoznavanje potreba i zahteva mlađih pri donošenju odluka (72%), kao i podrška njihovom ličnom, društvenom i profesionalnom razvoju (71%).

Izvor: freepik

Želeći da podrži lični, društveni i profesionalni razvoj mladih, Evropske komisije je donela jednu od mera – omogućavanje sistema programa za obrazovanje, treninge, omladinu i sport pod nazivom Erasmus+ (engl. *Erasmus Plus / Erasmus+*). Ovaj program je pokrenut početkom 2014. godine kao svojevrstan nastavak obrazovnog Programa celoživotnog učenja (engl. *Lifelong Learning programme*) Evropske unije (2007–2013) i predstavlja izvesno obogaćivanje Erasmus programa interkulturnih studentskih razmena, koji ima tradiciju nešto dužu od tri decenije (1987).

Želeći da poveže mlade iz evropskih država, kao i da proširi tržiste rada i interkulturnog obogaćivanja, Evropska komisija finansira i ohrabruje države članice, kao i partnerske države, da uključuju mlade kroz različite programe mobilnosti i da na taj način indirektno jačaju osećaj zajedništva i jedinstvenog evropskog identiteta. Novi ciklus Erasmus+ programa (2021–2027) nudi čak duplo više finansijskih grantova od prethodnog i snažno je fokusiran na teme koje su mladi prepoznali kao najznačajnije: društvena inkluzija, zelena i digitalna tranzicija, kao i učešće mladih u demokratskom životu. Od aktivnosti uključuje kratkoročne omladinske razmene i treninge za omladinske radnike i radnice, kao i programe stručnog usavršavanja, a pokrenut je i Erasmus program preduzetništva za mlade. Pored Erasmus+ programa, Evropska unija sprovodi

još nekoliko inicijativa sa ciljem veće mobilnosti mladih i interkulturne razmene – poput Evropske inicijative za solidarnost (engl. *European solidarity corps*), *DiscoverEU*, *EU Youth Dialogue* i dr.

Nažalost, Erasmus+ programi još uvek nisu dovoljno prepoznati – i dok je polovina mladih Evropljana i Evropljanki informisana o programima Evropske unije za mobilnost mladih kada je reč o studentskim razmenama, tek trećina je informisana o programima omladinskih razmena, a petina je upoznata s nekim od programa praksi u evropskim institucijama. Za Srbiju ne postoje javno dostupni podaci, ali možemo prepostaviti da je stanje verovatno i nepovoljnije. Iako Srbija jeste 2019. godine zvanično postala i punopravna članica Erasmus+ programa

---

Nažalost, Erasmus+ programi još uvek nisu dovoljno prepoznati – i dok je polovina mladih Evropljana i Evropljanki informisana o programima Evropske unije za mobilnost mladih kada je reč o studentskim razmenama, tek trećina je informisana o programima omladinskih razmena, a petina je upoznata s nekim od programa praksi u evropskim institucijama.

---

i time obezbedila ravnopravan položaj u evropskoj mreži, omogućavajući veću slobodu i mogućnosti za rad i povezivanje sa evropskim mladima i organizacijama mladih i za mlade.

Mladi, kao nosioci društvenih promena i kreativnog potencijala, zahtevaju neprestanu podršku i osnaživanje kako bi se obezbedila svetlijia budućnost. Programi mobilnosti mladih Evropske unije samo su jedan od načina koji im može pomoći i usmeriti ih da sagledaju širu sliku o sebi i svetu oko sebe. Saradnja mladih širom Evrope, sagledavanje međusobne sličnosti, stvara u njima osećaj pripadnosti i zajedništva, te svesti o jedinstvenom – evropskom identitetu koji može poslužiti kao stub stabilnosti, mira i interkulturalne solidarnosti u budućnosti.

*Anja Mrkobrada
NaturKultur e.V.*

(O)čuvanje medijskih sloboda u Srbiji

BORBA KOJU MORAMO DA VODIMO

Medijska udruženja i asocijacija ne dozvoljavaju da u društvima sa slabo razvijenom demokratijom, kakvo je i naše, novinari ostanu usamljeni i uklješteni između, s jedne strane, ucena, fizičkih i verbalnih napada, pretnji ili drugih vidova pritisaka i, s druge strane, nadležnih institucija koje: ne sankcionisu te napade i pretnje, neadekvatno reaguju ili odgovlače sudske procese.

Kako je veštačka inteligencija – koja poput Plavog Zeca iz istoimene pesme Dušana Radovića obavlja najrazličitije zadatak – pronašla put primene u mnogim profesijama, ne iznenađuje činjenica da svoj upliv ima i u novinarstvu. U poslednjem istraživanju Rojtersa iz 2023. godine, koje je obuhvatilo 53 države, saznali smo da tri od deset medijskih kompanija, tačnije 28% ispitanih medija, koristi veštačku inteligenciju kao redovni alat.

Ono što ipak iznenađuje je da u eri integracije veštačke inteligencije u novinarsku profesiju u našoj zemlji i dalje imamo potrebu da glasno ukazujemo na ugrožavanje medijskih sloboda, pritise i napade na istraživačke novinare i na ostale mnogobrojne probleme ne bi li neko čuo naš glas i počeo da radi na njihovom rešavanju.

I umesto da strepe od toga da li će redakcije postati tesne za novinare i veštačku inteligenciju, medijske radnike u Srbiji brinu – nekažnjivost zločina i napada počinjenih nad njima, politički pritisci, ucene, pretnje i sve ono što vlast čini pokušavajući da ih obeshrabri da se bave svojim poslom.

Sedma sila u odbrani od sile

Ugrožavanje medijskih sloboda je tema koja je u našoj zemlji aktuelna, i to već nekoliko decenija. Čini se da su samo sredstva pritisaka na novinare sve različitija, inovativnija i sve bolje osmišljena da kontinuirano crpu kapacitete redakcija, zastrašuju i diskredituju novinare i dodatno ih polarizuju na one koje su naklonjene vlasti i koji, s druge strane, izveštavaju kritički. Sve to primetili su i Reporteri bez granica koji u ovogodišnjem izveštaju navode da, kada se uporedi sa zemljama članicama Evropske unije i Balkanom, Srbija je najviše nazadovala u pogledu slobode medija, i to za čak 12 mesta.

Neprijateljski odnos vladajuće elite prema kritičkom načinu izveštavanja, a naročito istraživačkom novinarstvu koji se poslednjih godina reflektuje putem tzv. SLAPP tužbi (*strategic lawsuits against public participation*) samo je jedan od vidova pritisaka kojima su mediji konstantno izloženi. Pokušaj demotivisanja daljeg bavljenja istraživačkim poslom predstavlja i namerno odgovlašenje u postupanju, što u konstellaciji s velikim brojem sudske procese koji se vode protiv njih, iscrpljuje kapacitete i medija i novinara koji su u njima angažovani.

Svojim aktivnostima Evropska federacija novinara, kao i druge krovne medijske organizacije, dugoročno mogu pomoći da se u klimi straha koja guši istraživačko novinarstvo, udruženim naporima stvara povoljnije medijsko okruženje za novinare u Srbiji i regionu.

Takva vrsta pritisaka ostavlja i ekonomski posledice po istraživačke i ostale, za vlast nepodobne, medije koji su ionako lišeni državnih sredstava na javnim konkursima. Ona su rezervisana za novinarske kuće koje „govore provladinim jezikom“, nekritički nastojane prema postupanju vlasti i koje su u biti namenjene za propagandu vlasti, grubo kršeći novinarski kodeks. Stoga se uticaj izvršne vlasti ostvaruje posredno, tako što koriste zakonsku odredbu koja propisuje da finansijska izdvajanja iz državnog budžeta za medije odobrava Vlada. To nas, prema Izveštaju Centra za medijski pluralizam i medijske slobode, svrstava u zemlje s visokim rizikom kada je u pitanju politička nezavisnost.

Izvor: freepik

Nagrade za najgore

A da je nagrađivanje kršenja novinarskog kodeksa postao svojevrsni manir u našoj državi, pokazuje i postupanje Regulatornog tela za elektronske medije (REM) koje je iznova dodelilo dozvole za nacionalnu pokrivenost televizijama koje u proteklom periodu nisu poštovale elementarne zakonske standarde. Petu nacionalnu frekvenciju zasad odbijaju da dodele, a činjenica da je ovo telo uglavnom sačinjeno od pojedinaca koje je imenovala Vlada razjašnjava njihove motive.

U svetu svega prethodno iznesenog ne smemo zaboraviti da čak 90% novinara u Srbiji ima male mesečne zarade, niže od državnog proseka, te da je većina angažovana putem ugovora na određeno vreme ili čak i bez njega (podaci Sindikata novinara Srbije).

Svetlo na kraju tunela

Podsticanje novinarskog umrežavanja i jačanje sindikalnih organizacija predstavlja važan korak u zaštiti medijskih sloboda i zaštite prava medijskih radnika. Udrživanjem, novinari mogu pružiti međusobnu podršku i solidarnost, razmeniti iskustva i zajednički se boriti protiv ugrožavanja nezavisnosti medija.

Osim toga, mnoga novinarska udruženja pružaju zaštitu i pravnu podršku svojim ugroženim kolegama i, ukoliko je potrebno, problem adresiraju ka višim instanicama, npr. evropskim i svetskim mrežama novinara kako bi predmetni problem dobio veću međunarodnu vidljivost.

A da je nagrađivanje kršenja novinarskog kodeksa postao svojevrsni manir u našoj državi, pokazuje i postupanje Regulatornog tela za elektronske medije (REM) koje je iznova dodelilo dozvole za nacionalnu pokrivenost televizijama koje u proteklom periodu nisu poštovale elementarne zakonske standarde.

Evropska federacija novinara, koja okuplja najveći broj medijskih organizacija u Evropi, angažuje se u zagovaranju i lobiranju za unapređenje prava novinara, uključujući zakonodavne reforme koje podržavaju medijske slobode i nezavisnost novinarstva uopšte. Mnoga medijska udruženja i asocijacije u Srbiji članice su ove organizacije što im, osim u situacijama ugroženosti i adresiranja problema, pomaže i u promovisanju novinarskog rada, razmeni ideja, pristupu obukama i platformama za rad koje vode unapređenju profesionalnih standarda. Sa

sedištem u Briselu, Evropska federacija novinara prepoznata je od strane Evropske unije i Saveta Europe kao reprezentativni glas evropskih novinara.

Na takav način medijska udruženja i asocijacije ne dozvoljavaju da u društвima sa slabo razvijenom demokratijom, kakvo je i naše, novinari ostanu usamljeni i uklješteni između, s jedne

U procesu unapređenja medijske situacije važan korak je promovisanje medijske pismenosti među građanima, a pre svega mладима. Razvijanje kritičke svesti predstavlja osnov za razlikovanje propagandnog sadržaja, lažnih vesti i dezinformacija od pravog novinarstva.

strane, ucena, fizičkih i verbalnih napada, pretnji ili drugih vidova pritisaka i, s druge strane, nadležnih institucija koje: ne sankcionиšu te napade i pretnje, neadekvatno reaguju ili odugovlače sudske procese.

Svojim aktivnostima Evropska federacija novinara, kao i druge krovne medijske organizacije, dugoročno mogu pomoći da se u klimi straha koja guši istraživačko novinarstvo, udruženim naporima stvara povoljnije medijsko okruženje za novinare u Srbiji i regionu.

Suzbijanje medijske erozije

U daljoj eroziji medijskog pejzaža, gušenju slobode govora i obespravlјivanju medijskih radnika neophodno je u prvoj liniji ojačati pravni okvir tako da garantuje uređivačku nezavisnost, da zaštitи novinare od napada i zastrašivanja i podstичe medijski pluralizam. Treba napomenuti da je podjednako važno i dosledno i pravično sprovođenje postojećih zakona.

U procesu unapredjenja medijske situacije važan korak je promovisanje medijske pismenosti među građanima, a pre svega mладима. Razvijanje kritičke svesti predstavlja osnov za razlikovanje propagandnog sadržaja, lažnih vesti i dezinformacija od pravog novinarstva i u tome nam mogu pomoći različite obrazovne inicijative, bilo da ih organizuju civilne organizacije, bilo obrazovne ustanove. Tako osnaženi i edukovani građani i građanke, koji prepoznaju suštinsku ulogu medija u demokratskom društvu, podržavaće rad nezavisnih medija.

Najzad, insistiranje na slobodnom novinarstvu dužnost je i obaveza svakoga od nas i treba da predstavlja kolektivnu odgovornost na demokratskom putu. Stoga, ukoliko želimo transparentno i odgovorno društvo, trebalo bi da što pre shvatimo da su mediji neodvojivi i ključni deo tog puta, kome kao društvo treba da težimo.

*Tijana Obradović
Beogradska otvorena škola*

Evropska unija i Istanbulska konvencija

(NE)USPEŠNA BORBA PROTIV RODNO ZASNOVANOG NASILJA

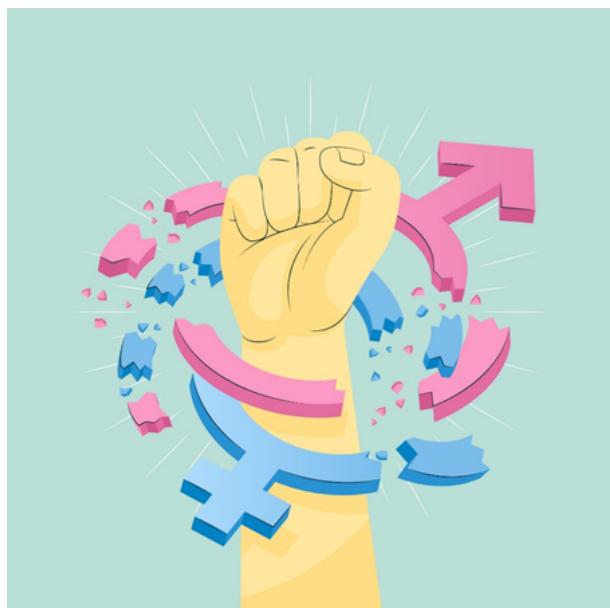

Podaci iz prethodnih godina svedoče da čak trećina žena u Evropskoj uniji navodi da je do 15. godine života iskusila određeni oblik nasilja, više od polovine žena na visokim pozicijama je bilo izloženo seksualnom uzinemiravanju, a jedna od deset žena je bila žrtva uznemiravanja putem novih tehnologija.

Osnovne vrednosti na kojima počiva Evropska unija su, između ostalog, ljudsko dostojanstvo koje je osnov svih ljudskih prava, kao i sama garantija ljudskih prava i jednakosti. Na ovim vrednostima, koje dele države članice Evropske unije, Unija je i nastala, i one su uporedo sa ekonomskom saradnjom bile njena pokretačka snaga. Kroz primarno i sekundarno zakonodavstvo Evropskih zajednica, odnosno Evropske unije, uvedene su brojne garantije zaštite ljudskih prava. Štaviše, značajan doprinos u ovom smislu je i praksa Suda pravde Evropske unije, te se može zaključiti da Evropska unija ima izrazito razvijen sistem zaštite (osnovnih) ljudskih prava, što je od izuzetno značaja per se, ali i u kontekstu ekonomskog i društvenog razvoja. S obzirom na sve navedeno, a posebno imajući u vidu to da su ljudska prava univerzalna, nedeljiva i međusobno povezana, otvara se pitanje, odnosno nedoumica u pogledu odnosa Evropske unije i Istanbulske konvencije o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici.

Značaj Istanbulske konvencije

Posebni značaj Konvencije, koju je doneo Savet Europe, ogleda se u tome što je u pitanju prvi instrument, u evropskim okvirima, kojim se jasno zabranjuje rodno zasnovano nasilje. Već u preambuli Konvencije je prisutno pozivanje na ključne instrumente zaštite ljudskih prava Ujedinjenih nacija, kao i važne instrumente Saveta Evrope. Takođe, bitno je primetiti da se već u preambuli naglašava da su žene izložene većem riziku od rodno zasnovanog nasilja (iako to ne isključuje činjenicu da i muškarci mogu biti žrtve), a da je od ključnog značaja postizanje suštinske jednakosti muškaraca i žena. Štaviše, prepoznati su i uzroci nejednakog tretmana muškaraca i žena, a koji podrazumevaju duboko ukorenjene, istorijski prisutne, obrasce ponašanja i funkcionisanja društva koji stavljaju žene u podređen položaj i onemogućavaju im ostvarenje punog potencijala. Konačno, uočava se i to da su žene i devojčice često

Izvor: freepik

žrtve silovanja, genitalnog sakaćenja i drugih oblika nasilja „iz časti”, dok se takođe navodi da je rizik rodno zasnovanog nasilja posebno naglašen u vreme oružanih sukoba. Kroz određbu posvećenu ciljevima Konvencije posebna pažnja je usmerena na iskorjenjivanje ovih oblika nasilja i stvaranju sveobuhvatnog sistema zaštite u borbi protiv rodno zasnovanog nasilja, kao i porodičnog nasilja koje često ima rodnu dimenziju, te takođe predstavlja oblik rodno zasnovanog nasilja. U svetu toga se ukazuje na važnost različitih pravnih i vanpravnih mehanizama, kao što su: zakonodavne mere, podizanje svesti, obrazovanje, obuke stručnjaka, programi preventivne intervencije, rad sa počiniocima nasilja i drugo. Nadalje, Konvencija detaljnije reguliše različite oblike nasilja, te i brojna druga pitanja poput samog postupka u slučaju postojanja nasilja, kao i pitanja migracija i azila i međunarodne saradnje. Dakle, može se zaključiti da je u pitanju pravni instrument od posebnog značaja, te

se njene pozitivne reperkusije mogu videti u protekloj deceniji i u godinama na početku ove decenije.

Prvi i važni korak

Kakav je stav Evropske unije u vezi sa ovom konvencijom? Da li je njen značaj (u dovoljnoj meri) prepoznat na nivou Evropske unije?

Naime, prema podacima iz decembra 2022. godine, a kada je reč o državama članicama Evropske unije, Konvenciju su potpisale sve članice, a ratifikovalo je 21 država članica. Međutim, posebno važna činjenica je da postoji mogućnost da Konvenciju ratifikuje i sama Evropska unija. Nakon ranije preduzetih koraka, Evropska unija je potpisala Konvenciju 2017. godine, međutim ratifikacija nije usledila. Ipak, Konvencija

Izveštaj o rodnoj ravnopravnosti u EU iz 2023. godine jasno ukazuje da je kriza izazvana pandijom COVID-19 znatno uvećala i produbila rodne nejednakosti, te dovela i do povećanja stope rodno zasnovanog nasilja, pa tako 77% žena širom Evropske unije smatra da je pandemija dovela do pogoršanja u ovom pogledu.

nije zaboravljena, što svedoči i činjenica da je, kao jedno od prioritetsnih pitanja, ukazivanje na njen značaj uključeno u Strategiju rodne ravnopravnosti za period 2020–2025. godine Evropske komisije. Savet Evropske unije (Savet ministara) je konačno odobrio pristupanje Evropske unije Konvenciji 1. juna 2023. godine, a što će imati veliki značaj u kontekstu daljih koraka usmerenih na borbu protiv rodno zasnovanog nasilja i uopšte rodno zasnovanih nejednakosti u društvu. Upravo u tom pogledu je važno da podsetimo da je rodna dimenzija

nejednakosti i nasilja u velikoj meri prisutna u Evropskoj uniji, kao i globalno posmatrano, a da, pored ove konvencije, ne postoji instrument na nivou Evropske unije posvećen tom pitanju. Podaci iz prethodnih godina svedoče da čak trećina žena u Evropskoj uniji navodi da je do 15. godine života iskusila određeni oblik nasilja, više od polovine žena na visokim pozicijskim mjestima.

Rodna dimenzija nejednakosti i nasilja je u velikoj meri prisutna u Evropskoj uniji, kao i globalno posmatrano, a da, pored ove konvencije, ne postoji instrument na nivou Evropske unije posvećen tom pitanju.

cijama je bilo izloženo seksualnom uzinemiravanju, a jedna od deset žena je bila žrtva uz nemiravanja putem novih tehnologija. Štaviše, Izveštaj o rodnoj ravnopravnosti u Evropskoj uniji iz 2023. godine jasno ukazuje da je kriza izazvana pandemijom COVID-19 znatno uvećala i produbila rodne nejednakosti, te dovela i do povećanja stope rodno zasnovanog nasilja, pa tako 77% žena širom Evropske unije smatra da je pandemija dovela do pogoršanja u ovom pogledu.

Mora se naglasiti da usvajanje pravnih instrumenata ne garantuje i primenu prava, te da je najčešće pravni instrument samo polazna osnova i prvi korak za ostvarenje određene garantije u praksi. Pa ipak, to nikako ne znači da značaj tog koraka nije velik: jer bez njega, po pravilu, nema ni drugih koraka u borbi protiv (rodno zasnovanog) nasilja, i upravo se u tome ogleda značaj Istanbulske konvencije uopšte, a i u kontekstu Evropske unije.

*Mina Kuzminac
Beogradska otvorena škola*

Zajednički proces integracije **SARADNJOM** **KA PROMENAMA**

Tokom prethodnih sedam godina, Beogradska otvorena škola je zajedno s partnerima radila na unapređenju procesa pristupanja Srbije Evropskoj uniji osnažujući organizacije civilnog društva i medija. Od 2016. godine do danas podržano je 26 organizacija civilnog društva i medija koji su uspešno realizovali čak 83 projektne ideje, a svih ovih godina u aktivnosti programa „Civilno društvo za unapređenje pristupanja Srbije Evropskoj uniji“ bilo je uključeno više od 20.000 građana i građanki.

Evropska integracija pripada svim građankama i građanima i svako od njih zaslužuje život u uređenom, demokratskom društvu koje je zasnovano na pravdi, jednakosti, slobodi, odgovornosti i solidarnosti. Ona utiče na svakodnevni život građana, čineći ga kvalitetnijim, sadržajnjim i bezbednjim. Integracija se ne dešava preko noći, niti negde u briselskim institucijama, odvojeno od građana, već se dešava onda kada istraživački mediji objave priču o korupciji podižeći svest o tome u društvu ili kada se sačini prvi nacionalni izveštaj o položaju i potrebama mlađih u Srbiji ili kada u Prijevolju zajedničkim snagama osnujemo Savet za rodnu ravnopravnost.

Izveštavanje i praćenje pregovaračkog procesa Srbije i Evropske unije isto tako utiče na kvalitet života građana – znaju što ih sve očekuje onda kada Srbija i konačno postane deo zajednice i znaju koliko je još potrebno uraditi kako bi se put brže prešao. Sve ove male, svakodnevne pobede deo su velike slagalice evropske integracije Srbije. Svaki načinjeni korak uklapa se u deo šire slike koju kao društvo slažemo gotovo decenijama. I važno je da nastavimo s tim, jer znamo kakvu budućnost želimo i gde možemo samo ukoliko združeno radimo na poboljšanju stanja u državi u kojoj živimo. A svesni smo njegovog trajanja.

Procesom ćeš me, procesom ću te

Možda bi nam i Kafka pozavideo na tome koliko puta smo napisali reč proces dosad, ali ne postoji adekvatnija reč da se opiše integracija koja ovoliko dugo traje. Da, integracija bez sumnje predstavlja proces – umrтvљен, trom, spor, otuđen... Kako bi joj se ponovo udahnuo život i kako bi se osnažila i pokrenula, neophodno je dati joj odlučno impuls koji će osnažiti sve aktere koji doprinose njenom unapređenju. Nažalost, u praksi je

primetno opadanje podrške članstvu Srbije u Evropskoj uniji. Građani i građanke najčešće nisu svesni koristi i dobrobiti koje bi svako od njih pojedinačno imao od pristupanja Srbije Uniji i zato je važno da budu pravovremeno obavešteni i informisani. Trend opadanja podrške prisutan je i kod mlađih ljudi koji rađe biraju da odu u neku od zemalja Evropske unije i tamo žive, dok s druge strane ne podržavaju članstvo Srbije u okvirima Unije. Ne možemo ih kriviti za to. Oprečni stavovi o članstvu, manipulisanje narativima, neadekvatna informisanost i nedovoljan trud uložen da se mlađi informišu dovodi nas do toga da oni pakuju kofere. Možda bi ti koferi i mogli da pričekaju koju godinu ukoliko bismo mlađima ponudili pristojne uslove za život, kvalitetno obrazovanje, mogućnost da rade i budu odgovarajuće plaćeni za svoj rad – sve ono što pronalaze na Zapadu.

Snažni impuls

Tokom prethodnih sedam godina, Beogradska otvorena škola je zajedno s partnerima radila na unapređenju procesa pristupanja Srbije Evropskoj uniji osnažujući organizacije civilnog

Građani i građanke najčešće nisu svesni koristi i dobrobiti koje bi svako od njih pojedinačno imao od pristupanja Srbije Uniji i zato je važno da budu pravovremeno obavešteni i informisani.

društva i medija. Sedam godina deluje kao fina vremenska distanca za osrvt na učinjeno: od 2016. godine do danas podržano je 26 organizacija civilnog društva i medija koji su uspešno realizovali čak 83 projektne ideje, a svih ovih godina u aktivnosti programa „Civilno društvo za unapređenje pristupanja Srbije Evropskoj uniji“, koji je realizovan uz podršku Ambasade

Izvor: Beogradska otvorena škola

Švedske u Beogradu, bilo je uključeno više od 20.000 građana i građanki. Program je nastao u specifičnom momentu društvenog optimizma – odmah nakon samog početka pregovora, pa potom i otvaranja prvih poglavlja u procesu pristupanja Srbije Uniji, sa ciljem da ga dodatno podstakne i ubrza. Kako nam je istorija pokazala, nemoguće je sprovesti uspešne refor-

Borili smo se za prava mladih, unapređivali prava dece, zagovarali alternativne sankcije, unapređivali životnu sredinu, lokalni razvoj i rodnu ravnopravnost. Bili smo glas i podrška onima koje je trebalo osnažiti kako bi pokrenuli promene i dali doprinos integraciji.

me bez učešća aktera koji su za ovaj proces ključni – medija i organizacija civilnog društva. Stoga je naša ideja bila da ih za taj važan poduhvat osnažimo i umrežimo. Znali smo da oni igraju značajnu ulogu u približavanju procesa evrointergracije građanima, kao i da zajedničkim radom i saradnjom imaju potencijal da daju vitalne impulse integraciji i utiču na pokretanje ključnih demokratskih procesa. Mediji koje smo podržali su to činili podizanjem svesti javnosti o svim benefitima integracije, kao i pružanjem tačnih i pravovremenih informacija o sa-mim pregovorima. Takođe, posebno nas raduje činjenica da su organizacije sa kojima smo radili bile i ostaju svojevrstan

stub demokratije i poštovanja ljudskih prava. Borili smo se za prava mladih, unapređivali prava dece, zagovarali alternativne sankcije, unapređivali životnu sredinu, lokalni razvoj i rodnu ravnopravnost. Bili smo glas i podrška onima koje je trebalo osnažiti kako bi pokrenuli promene i dali doprinos integraciji. Svesni toga sa kakvim izazovima se suočavaju organizacije civilnog društva i mediji koji rade u manjim sredinama, ulagali smo velike napore da ih osnažimo da zajedno s nama nastave da unapređuju život građanki i građana.

Da bismo ostvarili ono što smo želeli i pre sedam godina, moramo da predlažemo, iniciramo, da budemo glasni i prisutni, da se pitamo i postavljamo pitanja, da alarmiramo, zagovaramo promenu i budemo glas građana, gradeći dijalog, poverenje i saradnju. Beogradska otvorena škola će nastaviti da zajedno s partnerima daje snažni impuls integraciji, jer ona pripada svima nama.

*Miljana Jovanović
Beogradska otvorena škola*

Beogradска отворена школа
Bulevar oslobođenja 177
11000 Beograd, Srbija

T: +381 60 3061 342
E: eupregovori@bos.rs
W: eupregovori.bos.rs i www.bos.rs
S: facebook.com/bos.rs

PROGOVORI O PREGOVORIMA

Beogradска отворена школа

Stalo nam je do vašeg mišljenja –
ukoliko imate komentar, kritiku ili sugestiju
kako da poboljšamo Bilten, javite nam
se na mejl eupregovori@bos.rs.

Ukoliko ne želite da nastavimo da vam šaljemo Bilten,
o tome nas možete obavestiti na isti mejl.

Molimo vas da imate razumevanja ukoliko vam
nakon odjave stigne naredni broj Biltena –
sistemu treba vremena da prepozna
izmene u broju pretplatnika.